

שימוש במכשיר PVS להוצאת זרע

א. רקע הלכתי – הוצאת זרע לצורך בדיקות וטיפול פוריות

שאלת הוצאת זרע לצורך בדיקות זרע וטיפול פוריות נידונה בהרחבה בתשובות הפוסקים ובספרות התורנית¹. מבחינה טכנית, הוצאת הזרע נעשית באחת מן האפשרויות הבאות:

1. איסוף וגינלי – קיום יחסי אישות כרגיל, כאשר מייד לאחר יציאת הזרע מגופו של האישה, האישה נעמדת ומצמידה כוסית סטרילית לגופה כדי לאפשר לנוזל הזרע להיאסף בכוסית הסטרילית.

2. קונדום סטרילי – קיום יחסי אישות כרגיל, באופן שבו האישה משתמש בקונדום סטרילי, ונוזל הזרע נאסף לתוכו. יש בפוסקים שנקטו שמבחינה הלכתית נכון לעשות חור מזערי בקונדום כדי לאפשר לחלק מנוזל הזרע להיכנס לגוף האישה².

3. דש בפנים וזורה בחוץ או גירוי בקשר שבין איש לאשתו, כאשר בפועל הפליטה נעשית מחוץ לגוף האישה ישירות לתוך כוסית סטרילית.

בכל האפשרויות שהצגנו, מדובר על הוצאת זרע במסגרת הקשר שבין איש לאשתו, וההבדל בין האפשרויות הוא צורת ההוצאה ומקום ההוצאה. כל המצבים הללו הותרו על ידי מרבית הפוסקים, תוך דגש שנכון לעשות זאת בצורה ובאפשרות של "הקל הקל תחילה" על פי הסדר האמור לעיל.

הפוסקים דנו במקרה שבו לא ניתן להוציא זרע בצורה של קשר שבין איש לאשתו וכדלעיל, אם מותר להוציא זרע באוננות. דוגמה לצורך כזה היא במקרה של זוג שעובר טיפולי פוריות, כשהתברר ששאיבת הביציות צריכה להתבצע לפני הטבילה, ויש צורך בדגימת הזרע כדי להפרות את הביציות שנשאבו מהאישה. דוגמה נוספת היא של אדם שאינו נשוי, שאובחן עם מחלת הסרטן, ועליו לקבל טיפולי כימותרפיה שעלולים לפגוע בתאי הנבט באשכים ובהתאמה בייצור תאי הזרע. במצבים כאלו יש המלצה לשמר פוריות לפני התחלת הטיפול באמצעות הקפאת זרע³.

---

1. לסיכום השיטות בהרחבה, ראו ספר פוע"ה כרך שני – פוריות (מעמ' 192 ואילך) ושו"ת פוע"ה חלק ב – פוריות, יוחסין וגנטיקה (עמ' 18–19).

2. מבחינה מקצועית הבדיקה המהימנה ביותר היא באמצעות קונדום סטרילי (ההבדל בין הבדיקות בא לידי ביטוי בפרמטרים שונים – כמות, תנועה ומבנה של תאי הזרע). יחד עם זאת, כשמדובר בלקיחת זרע לצורך בדיקה בלבד, אם תוצאת הבדיקה של בדיקת האיסוף הווגינלי תקינה, הדבר מספק עדות מהימנה לגבי מצב הזרע. [הערת העורך (א.כ.): להשוואה בין תוצאות של בדיקת איסוף וגינלי לבין תוצאות בדיקה באמצעות קונדום סטרילי, ראו הרב אריה כץ, 'בדיקת איסוף וגינאלי (PCT) מול בדיקת זרע רגילה – מחקר משווה' (אסיא קא-קב, עמ' 107–112)].

3. ראו שו"ת בניין אב (חלק ב סימן ט), שדן לגבי חיוב השתדלות במצוות פרייה ורבייה לאדם שאינו נשוי. בדבריו הוא הביא את דעת הגר"ש אלישיב, שטען שמי שאינו נשוי אינו מצווה על פרייה ורבייה, ולכן

ב. רקע רפואי – מכשיר ה-PVS

מכשיר ה-PVS (Penile Vibratory Stimulation) הוא ויברטור ייחודי שמייצר גירוי על האיבר הזכרי כדי לגרום לזקפה (קישוי) ובעקבותיה לפליטת זרע. הייעוד העיקרי של המכשיר הוא עבור נפגעי עמוד שדרה שלוקים בשיתוק של פלג גוף תחתון, ועקב כך סובלים מחוסר תפקוד מיני⁴. השימוש במכשיר ה-PVS מפחית (ולעיתים אף מבטל) את הצורך בגירוי מחשבתי. כמו כן, ניתן להשתמש במכשיר באמצעות הנחתו על גבי שולחן בגובה הגוף, ועל ידי כך לגרום לגירוי תחושתי, זאת גם ללא מגע יד בזמן הגירוי.

על פי זה הועלתה הצעה שאדם שצריך לתת זרע לצורכי פוריות, ואינו יכול לעשות זאת במסגרת של קיום יחסי אישות (על פי הדוגמאות שהובאו לעיל ברקע ההלכתי), ישתמש במכשיר לצורך הוצאת זרע כדי לחסוך הוצאת זרע באוננות (פעולה שכאמור לעיל, שנויה במחלוקת בין הפוסקים, אם אפשר להתירה לצורכי פוריות).

במאמר זה נדון, אם שימוש במכשיר PVS חשוב כ"ידא אריכתא" (יד ארוכה) וכאוננות לכל דבר, ואם כן, הוא יותר רק לפוסקים שהתירו בלית ברירה הוצאת זרע באוננות לצורכי פוריות, או שיש מקום להחשיב את השימוש במכשיר כהוצאת זרע בשינוי או בגרמא, ולהתיר את השימוש בו בשעת הדחק גם לשיטות האוסרות הוצאת זרע באוננות.

ג. גדר איסור הוצאת זרע

איסור הוצאת זרע לבטלה מוגדר בשולחן ערוך (אבן העזר סימן כג סעיף א) כ: "עוון זה חמור מכל עבירות שבתורה". על אף הלשון החריגה הזו, נחלקו ראשונים ואחרונים אם מדובר באיסור תורה, ואם כן מה מקורו, או שמדובר באיסור דרבנן. לשון השולחן ערוך מבטאת את חומרת האיסור על פי המשתמע מדברי ספר הזוהר (וישב קפח ע"א, ויחי ריט ע"ב)⁵.

מדברי הגמרא ביבמות (עו ע"א), שדנה באדם שהוא ספק כרות שופכה, עולה שמתור לאדם להוציא זרע שלא במסגרת קיום יחסים כדי להגדיר את מעמדו ההלכתי באמצעות בירור של כושר ההולדה שלו. זו לשון הגמרא:

אסור לו להקפיא זרע לפני תחילת הטיפולים. לעומת זאת, הנשמת אברהם (אבן העזר סימן כג) כתב בשם הגרש"ז אויערבאך, שאין הבדל בין רווק לנשוי לגבי חיוב מצוות פרייה ורבייה, וכן דעת רוב הפוסקים.

4. במחקר שנעשה במכון פוע"ה התברר שהמכשיר יעיל בהשגת פליטת זרע גם אצל גברים שסובלים מחוסר יכולת להשיג פליטת זרע מסיבות פסיכולוגיות. לפירוט המחקר שנערך במכון פוע"ה ולתוצאותיו, ראו בנספח לקובץ מאמרים זה (עמ' 167-168).

5. במקור האיסור וגדרו נחלקו הפוסקים: יש שכתבו שאיסור הוצאת זרע הוא חלק ממצוות פרייה ורבייה; יש שכתבו שהאיסור נלמד מהכתוב (דברים כג, י'): "ונשמרת מכל דבר רע"; יש שכתבו שהאיסור הוא הלכה למשה מסיני; יש שכתבו שהדבר אסור משום "בל תשחית"; יש שכתבו שמדובר באיסור דרבנן. ראו בהרחבה: תוספות (סנהדרין נט ע"ב ד"ה והא פרייה ורבייה); בית חדש (אורח חיים סימן ג אות ו); קרית ספר (הלכות איסורי ביאה פרק כא); פני יהושע (נידה יג ע"א); שו"ת בנין ציון (סימן קלז); ערוך לנר (נידה שם); שו"ת משיבת נפש (צינץ חלק א סימן יח); שו"ת תורת חסד (אבן העזר סימן מג); שו"ת אגרות משה (אבן העזר חלק ג סימן יד); שו"ת יביע אומר (חלק יא אבן העזר סימן מו); ספר פוע"ה (כרך חמישי – אוצר המושגים ערך 'הוצאת זרע לבטלה').

שלח ליה רבא בריה דרבה לרב יוסף: ילמדנו רבנו, היכי עבדינן? אמר ליה: מייתנין נהמא חמימא דשערי ומנחינן ליה אבי פוקרי, ומקרי⁶ וחזינן ליה. אמר אביי: אטו כולי עלמא יעקב אבינו הווי, דכתיב ביה (בראשית מט, ג): "פְּחֵי יִרְאֵשִׁית אוֹנִי", שלא ראה קרי מימיו? [רש"י: ומצרכת כולי האי]. אלא אמר אביי: מעברינן קמיה בגדי צבעונין. אמר רבא: אטו כולי עלמא ברזילי הגלעדי הוא? [רש"י: שטוף בזימה היה] אלא, מחוורתא כדשנין מעיקרא.

מדברי הגמרא ניתן להסיק שתי תובנות:

א. הוצאת זרע הותרה במצבים מיוחדים גם שלא במסגרת קיום יחסי אישות.
 ב. במצבים שבהם הותרה הוצאת הזרע, נכון לבצעה בצורה עקיפה, וכדברי הגמרא באמצעות הנחת לחם שעורים "אבי פוקרי" או בהעברה של בגדי צבעונין. בנוסף, ככל שהדבר אפשרי, יש לבצע את ההוצאה בצורה עקיפה יותר (בגדים צבעוניים עדיפים על הנחת לחם). עדיין יש מקום לדון, אם צורת ההוצאה באופנים אלו היא תנאי בל יעבור בהיתר, או שזה רק נכון לכתחילה כדי להקל את האיסור, וכפי שיבואר להלן.

בסיבת ההיתר לעצם הוצאת זרע בספק כרות שופכה נאמרו כמה טעמים:

א. על פי דברי תוספות ביבמות (לד ע"ב ד"ה ולא כמעשה), הוצאת זרע לבטלה נאסרה רק "דרך השחתה" וכמעשה ער ואונן. אבל כאשר מטרת ההוצאה אינה דרך השחתה, לא נאסרה הוצאת זרע⁷. הערוך לנר (יבמות שם) הוסיף על פי דברי תוספות הנ"ל, שאיסור הוצאת זרע הוא רק כאשר האדם רגיל בכך וכמעשה ער ואונן. אבל הוצאת זרע באקראי לא נאסרה.
 ב. הערוך לנר (יבמות שם) כתב על פי דברי תוספות בסנהדרין (נט ע"ב ד"ה והא), שאיסור הוצאת זרע לבטלה נלמד ממצוות פרייה ורבייה. לכן, כאשר מטרת ההוצאה היא לצורך קיום מצוות פרייה ורבייה (וכענייננו, שהמטרה היא לאפשר לו לבוא בקהל ולהוליד ילדים), אין איסור בהוצאת הזרע.

ג. שו"ת דברי מלכיאל (חלק ה סימן קנז) כתב שאיסור הוצאת זרע לא נאמר באדם שהוחזק שאינו יכול להוליד, והיתר הגמרא להוציא זרע נאמר באדם שמוחזק כ"כרות שופכה".

ד. הסבר נוסף שהובא בדברי מלכיאל (שם) הוא שהגמרא ביבמות עוסקת באדם שאלמלא הבדיקה כמעט שלא יוכל לשאת אישה, והוא עלול להיכשל באיסור הוצאת זרע לבטלה פעמים רבות. לדבריו היתר הגמרא לבצע את הבדיקה מבוסס על דין "חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה" – מוטב לעבור על איסור הוצאת זרע פעם אחת כדי

6. המנגנון המדויק שגורם להוצאת הזרע באמצעות ההנחה של לחם שעורים חם "אבי פוקרי", אינו ברור דיו, וראו על כך עוד להלן.

7. ראו גם שו"ת מצפה אריה (תנינא סימן 1); שו"ת קול יהודה (סימן ל); שו"ת מהר"ש ענגיל (חלק ז במפתחות לסימן פו).

להתיר אדם לבוא בקהל ובהתאם לחסוך ממנו איסורים שהוא עלול להיכשל בהם אם לא יינשא.

ד. הוצאת זרע לצורך טיפולי פוריות

על פי היסודות שהובאו לעיל, נידונה בפוסקי הדורות האחרונים בהרחבה שאלת הוצאת זרע לצורך טיפולי פוריות. למעשה מצאנו שתי שיטות מרכזיות בין הפוסקים⁸:

א. איסור הוצאת זרע לבטלה לא נאמר כאשר מטרת ההוצאה היא לצורך טיפולי פוריות. שיטה זו נסמכת על כמה מהטעמים שהובאו לעיל להסבר דברי הגמרא ביבמות:

לשיטת האוסרים רק "דרך השחתה", הוצאת הזרע למטרת טיפולי פוריות, אינה בגדר השחתה ולכן לא נאסרה. במיוחד אם הוצאת זרע נאסרה רק בקביעות ולא באקראי, הוצאת זרע לצורך טיפולי פוריות היא מעשה אקראי, ולכן לא נאסרה.

לשיטה שמנמקת את איסור הוצאת זרע לבטלה כביטול מצוות פרייה ורבייה, הוצאת זרע לצורך טיפולי פוריות היא חלק מההשתדלות בקיום מצוות פרייה ורבייה, ולכן לא נאסרה.

על פי שיטות אלו נקטו חלק מהפוסקים שמעיקר הדין הוצאת זרע למטרת טיפולי פוריות הותרה גם באוננות. אמנם על פי דברי הגמרא לעיל ראינו שלכתחילה נכון לעשות זאת בדרך "הקל הקל תחילה", וזאת במסגרת של קיום יחסים כאמור לעיל. רק כאשר לא ניתן להוציא זרע במסגרת קיום יחסים ניתן להקל בהוצאת זרע גם באוננות⁹.

ב. איסור הוצאת זרע אינו תלוי רק במטרת ההוצאה. לכן, גם במצב שבו הוצאת הזרע אינה לבטלה או אינה דרך השחתה, וגם כאשר מטרת ההוצאה היא לצורך קיום מצוות פרייה ורבייה, עדיין קיים איסור נפרד ונוסף על צורת ההוצאה¹⁰.

לשיטה זו, צורת ההוצאה באוננות כרוכה באיסור "לא תנאף", ומקור האיסור נלמד מדברי רבי ישמעאל במסכת נידה (י"ג ע"ב): "לא תנאף – לא תהא בך ניאוף, בין ביד בין ברגל"¹¹. לדבריהם, יש להסביר שהגמרא ביבמות התירה הוצאת זרע שלא במסגרת קיום יחסי אישות עבור ספק כרות שופכה, מכיוון שהוצאת זרע אסורה משום "לא תנאף" רק

8. ראו לעיל בהרחבה, במקורות שהובאו בהערה 1.

9. כך נקטו הלכה למעשה: שו"ת שאילת יעב"ץ (חלק א סימן מג); שו"ת אחיעזר (חלק ג סימן כד אות ד); ערוך לנר (יבמות עו ע"א); שו"ת עזרת כהן (סימן לב); שו"ת ציץ אליעזר (חלק ט סימן נא); שו"ת זקן אהרן (חלק ב סימן צז); שו"ת יביע אומר (חלק ב אבן העזר סימן א וחלק ח אבן העזר סימן כא); שו"ת שבט הלוי (חלק ה סימן קצב וחלק ז סימן רה). ידוע לי שגם באופן מעשי מורים כך פוסקים רבים כהוראה אישית לשואלים, אך במצב של שעת הדחק בלבד.

10. כך נקטו הלכה למעשה: ים של שלמה (יבמות פרק ח סימן טו); שו"ת אגרות משה (אבן העזר חלק א סימן ע); שו"ת קובץ תשובות (חלק ג סימן קפט).

11. הסוברים שאיסור "לא תנאף" אינו קשור לאיסור הוצאת זרע לבטלה, מפרשים את דברי הגמרא כביאור הרמב"ם בפירוש המשנה (סנהדרין פרק ז משנה ד). לדבריו, האיסור מתייחס לאיסור קרבה לעריות – הקרבה נאסרה גם בחיכוך עם יד או רגל ולא רק בקיום יחסים.

באוננות, ואילו כאשר הוצאת הזרע מתבצעת בצורה עקיפה כדברי הגמרא ביבמות, אין איסור "לא תנאף"¹². כמובן, כדי שלא יהיה איסור הוצאה לבטלה, יש להקפיד על קיום התנאי שמטרת ההוצאה היא לצורך.

על פי זה נקטו הפוסקים שהולכים בשיטה זו, שהוצאת זרע באוננות אסורה גם לצורך טיפולי פוריות, והיא מותרת רק במסגרת חיי אישות. כמו כן, הותרה הוצאת זרע גם בצורה עקיפה, וכדברי הגמרא במסכת יבמות. גם לשיטה זו נכון להורות להלכה, שהוצאת הזרע במסגרת קיום יחסי אישות תהיה באופן של "הקל הקל תחילה", וכפי שפורט לעיל¹³.

ה. הוצאת זרע בעזרת מכשיר PVS

לשיטות שהובאו לעיל, שמעיקר הדין הותרה הוצאת זרע במקום צורך גם באוננות, שימוש ב-PVS יכול לסייע מבחינה הלכתית כחלק מההגדרה של "הקל הקל תחילה". אולם לדעות הפוסקים שיש גם איסור עצמאי נוסף של "לא תנאף" (שהוא איסור בפני עצמו שמדבר על דרך הוצאת הזרע), יש מקום לדון כיצד הוצאת זרע בדרך של "אבי פוקרי" או ראיית בגדי צבעונים פותרת איסור זה. בהתאם לכך, ניתן יהיה לדון אם הוצאת זרע באמצעות מכשיר ה-PVS יכולה להוות פתרון במצבים בהם לא ניתן לבצע בדיקת זרע (או מסירת זרע לטיפול) במסגרת קיום יחסי אישות.

אחרונים רבים (שו"ת עזרת כהן אבן העזר סימן לב; שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק א סימן ע; קובץ תשובות חלק ג סימן קפט; שו"ת שבט הלוי חלק ז סימן רה) כתבו, שסיבת ההיתר בדברי הגמרא ביבמות היא שצורת הוצאת הזרע באופן כזה נחשבת לגרמא. לכאורה, הסבר זה צריך ביאור, שכן ההגדרה הרגילה של גרמא היא כשיש נתק בין המעשה לבין התוצאה, ואילו במקרה של "אבי פוקרי", הגירוי מייצר תגובה מיידית¹⁴.

12. מדברי שו"ת אגרות משה (שם), משמע שההיתר להוצאת זרע בין איש לאשתו הוא רק באופן של קיום חיי אישות בין איש לאשתו, ולא באופן שהזרע יוצא בקשר בין איש לאשתו ללא חיי אישות. צריך עיון מדוע יהיה איסור, שהרי הזרע ניתן לצורך (ואין איסור לבטלה) ובמסגרת קשר שבין איש לאשתו (שאין איסור "לא תנאף"), ואולי כתב זאת מדין "הקל הקל תחילה". [הערת העורך (א.כ.): ייתכן שלדעת האגרות משה, גם אם הזרע ניתן במסגרת קשר שבין איש לאשתו, אך באופן של חיכוך ביד, ברגל וכדומה, יש בכך משום "לא תנאף", ואף שהחיכוך הוא באשתו ולא בגופו שלו. תשובת הכותב (ד.פ.): כל מסגרת של קיום יחסי אישות כוללת חיכוך מקדים בין בני הזוג, ולכן קשה להבין מדוע חיכוך כזה יהיה בגדר איסור כשהוא מוביל לפליטת זרע בחוץ, אם מטרת הוצאת הזרע היא לצורך ולא לבטלה].

13. מדברי הערוך לנר (שם) והקהלת יעקב (סימן ג, הובא בפתחי תשובה אבן העזר סימן ה ס"ק ה) עולה, שהיתר הגמרא הוא רק במצב של ספק כרות שופכה (מדין "חלל עליו שבת אחת" או משום שמוחזק שלא יכול ללדת), ומהטעמים שהובאו לעיל. כמו כן, גמרא זו לא הובאה להלכה בשולחן ערוך וברמב"ם, ולכן הפוסקים הנ"ל למדו שלהלכה אסור לבצע בדיקה כזאת. הקהלת יעקב הוסיף שצורת הוצאת זרע בדרך זו אינה ידועה בזמננו.

14. גם אם נגדיר שהצורך הוא בניתוק מעשה הגירוי מיציאת הזרע (ולא בין מעשה הגירוי לזקפה), דבר זה יכול להתקיים גם באוננות, שמובילה לגירוי, שרק לאחריו מגיעה יציאת הזרע.

נראה שהדבר תלוי במחלוקת ראשונים מהו "בי פוקרי":

רש"י (יבמות ע"א ד"ה אבי פוקרי) פירש, ש"בי פוקרי" הוא נקב בית הרעי. כך גם פירש הי"ט של שלמה (יבמות פרק ח סימן טו) את דברי הגמרא. שו"ת אגרות משה (שם) ביאר, שמהות ההיתר הוא כיוון שהגירוי עקיף ואינו מתבצע ישירות על האיבר, וזו לשונו:

על ידי מעשה בשאר אברים, כגון הא דנהמא חמימא דשערי אבי פוקרי, וכן להרהר באישה כדי שיצא הזרע, שליכא בזה איסור "לא תנאף" אלא איסור הוצאת זרע לבטלה, מותר לצורך בדיקה, שלא נחשב זה לבטלה.

לפי זה, איסור "לא תנאף" מוגדר כגירוי ישיר על האיבר ביד או ברגל, וכדברי התוספות (נידה יג"ע ד"ה בין): שמשפסף מילתו ביד או ברגל.

לשיטה זו, קשה להתיר שימוש במכשיר ה-PVS, כיוון שסוף סוף הגירוי נעשה ישירות על האיבר, והמכשיר הוא כעין יד ארוכה, ואפשר שהמשתמש בו עובר על איסור "לא תנאף".

לעומת זאת, הערוך (ערוך פוקרי) כתב, ש"בי פוקרי" היינו "במקום הסדק", וכך כתב גם רבי אברהם מן ההר (יבמות שם): "ואית דמפרשי: נקב שביל בית הזרע". לפי שיטתם, הגירוי נעשה על האיבר עצמו, ואין כאן גירוי עקיף. אלא שקשה, כיצד פעולה כזאת פותרת את איסור "לא תנאף"?

נראה להסביר את שיטתם, שהוצאת זרע נאסרה "דרך ניאוף", וכדרכם של מנאפים. לכן, בכל מקרה שבו הוצאת הזרע נעשית שלא כדרך הרגילה, אין כאן "דרך ניאוף". הנחת לחם חם על האיבר כדי לגרותו, אף שהיא מגרה את האיבר בצורה ישירה, ודאי אינה הדרך הרגילה של יצירת גירוי, ולכן היא הותרה לצורך. כך משמע בישרש יעקב (יבמות שם), שכתב שאבוי נחלק על רבא, כיוון שלדעתו יש צורך לכתחילה שהגירוי יהיה בשינוי מהותי יותר, וכגון בבגדים צבעוניים, ורק היכן שאי אפשר, יש להתיר ב"אבי פוקרי", שגם זה שונה מצורת הוצאת הזרע הרגילה.

לפי הסבר זה, שימוש במכשיר רפואי, כגון מכשיר ה-PVS לצורך הוצאת הזרע, נחשב שלא כדרך הוצאה. הדבר בא לידי ביטוי גם בכך ששימוש במכשיר מפחית את הצורך בגירוי (מחשבתו ופיזי). בנוסף, ניתן להשתמש במכשיר בהפעלה מוקדמת וללא מגע יד אדם בזמן יציאת הזרע. לכן נראה שבמקום שאי אפשר להוציא זרע באמצעות קשר שבין לאיש לאשתו, כגון באדם שאינו נשוי שצריך להקפיד זרע לצורך שימור פוריות עתידית, או במצב שבו בני זוג אסורים, ויש כאן שעת הדחק להפסיד את הטיפול, ניתן להתיר הוצאת זרע באמצעות מכשיר PVS, והדבר אינו נחשב כהוצאת זרע לבטלה גם לדעת חלק מהפוסקים שהחמירו ואסרו הוצאת זרע באוננות בכל מצב.

ו. הוצאת זרע באמצעות אלקטרואיג'קולציה (EEJ – Electroejaculation)

פרוצדורה כירורגית שנקראת אלקטרואיג'קולציה (EEJ – Electroejaculation), נעשית בחדר ניתוח תחת הרדמה מלאה. בעזרת מתמר שנכנס דרך פי הטבעת, מופעל אות חשמלי על בלוטת הערמונית, שגורם לזקפה ולפליטת זרע. הזרע נאסף על ידי הצוות הרפואי בחדר ניתוח.

לשימוש ב-EEJ יש כמה חסרונות:

א. קיים סיכון מסוים לנזק של המעי.

ב. איכות הזרע שמתקבלת נמוכה בהשוואה לזרע שניתן באוננות או במסגרת קיום יחסי אישות.

ג. לעיתים הפרוצדורה לא משיגה תוצאה, או שהפליטה יוצאת לשלפוחית השתן ונפגעת כתוצאה מחומציות השתן.

ד. בנוסף לכל האמור, מדובר על פרוצדורה שדורשת חדר ניתוח זמין ומשאבים טכניים וכלכליים.

מכל הסיבות הללו, שימוש בפועל ב-EEJ נעשה רק במצבי קיצון, כגון אצל מטופלים שאובחנו עם שיתוק של פלג גוף תחתון, או אצל מטופלים שאובחנו עם בעיה בתפקוד בקיום יחסי אישות שמובילה להיעדר פליטה קבוע. כמו כן, הפרוצדורה מוצעת לחולים אונקולוגים שצריכים להקפיד זרע לצורך שימור פוריות, ועקב חולשתם הם אינם מסוגלים להגיע לתפקוד תקין ולהוצאת זרע (או לחולים אונקולוגים שמבחינה הלכתית בוחרים לבצע את הבדיקה באופן זה).

מבחינה הלכתית, הוצאת זרע תחת הרדמה מותרת, שכן מטרת ההוצאה היא לצורך, ולכולי עלמא אין איסור "לא תנאף" כאשר הוצאת הזרע נעשית בהרדמה. אין מקום לדמות שימוש ב-EEJ לגמרא ביבמות, שכן בגמרא שם מדובר על אדם שחוזה זקפה ופליטת זרע ככל האדם, אלא שאופן הוצאת הזרע נעשה בדרך שונה מהאופן הרגיל. לעומת זאת, ב-EEJ אין הרגשה כלל, והוצאת הזרע שונה אף מיציאת זרע אצל אדם ישן, כיוון שאינה באה דרך תאוה¹⁵.

ז. מסקנות

א. לדעת רוב הפוסקים, מותר להוציא זרע לצורך טיפולי פוריות. לכתחילה ראוי לעשות זאת במסגרת קיום יחסי אישות (כגון בבדיקת איסוף וגינלי או בשימוש בקונדום סטרילי, כמפורט לעיל).

15. ראו שיעורי תורה לרופאים (סימן רנב), שהביא ראיה שבמקרה של הוצאת זרע באמצעות EEJ, לא תהיה טומאת קרי.

- ב. במקום שלא ניתן להוציא זרע במסגרת קיום יחסי אישות, נחלקו הפוסקים אם אפשר להתיר מתן זרע באוננות.
- ג. במקום שלא ניתן להוציא זרע במסגרת קיום יחסי אישות, יש מקום להקל בהוצאת זרע באמצעות מכשיר PVS, גם לחלק מהפוסקים שאסרו הוצאת זרע באוננות. שימוש במכשיר ה-PVS בלי מגע יד אדם בזמן הוצאת הזרע, מקל עוד את האיסור.
- ד. לכולי עלמא אין איסור להוציא זרע לצורך פוריות באמצעות EEJ.